

Отримано: 17 квітня 2018 р.

Прорецензовано: 29 травня 2018 р.

Прийнято до друку: 1 червня 2018 р.

e-mail: kafedrarshu@ukr.net

DOI: 10.25264/2519-2558-2018-2(70)-147-150

Мороз Л. В., Василькевич С. С. Інноваційні методи організації навчання іноземних мов у США. Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: серія «Філологія». Острог : Вид-во НаУОА, 2018. Вип. 2(70), червень. С. 147–150.

УДК: [81'243:37.091(73)]:005.591.6

Мороз Людмила Володимирівна,

кандидат філологічних наук, професор, завідувач кафедри іноземних мов,
Рівненський державний гуманітарний університет

Василькевич Світлана Святославівна,

старший викладач кафедри методики викладання іноземних мов,
Рівненський державний гуманітарний університет

ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ У США

У статті аналізуються причини низького рівня знань іноземних мов у США, розглядаються актуальні проблеми підвищення якості їх викладання на основі впровадження інноваційних методик. Особлива увага приділяється комунікативному методу і питанню індивідуальної мотивації суб'єкта навчального процесу. Автор відзначає широке застосування у США інтернет-ресурсу, що дозволяє активно послуговуватися дистанційною системою навчання, – електронна пошта, чати, web-конференції. Порівняльний аналіз американського та українського сучасного освітнього досвіду дозволяє зробити висновок, що США демонструє значно вищий рівень впровадження інновацій, особливо через застосування принципу двомовності освіти, а набутий досвід є необхідним для його апробації в Україні.

Ключові слова: іноземні мови, навчання, ІТ-технології, комунікативний підхід, мотивація, політика у сфері освіти, порівняльний аналіз, інноваційні методи, двомовність в освіті.

Мороз Людмила Владимировна,

кандидат філологічних наук, професор, завідувач кафедри іноземних мов,
Ровенский государственный гуманитарный университет

Василькевич Светлана Святославовна,

старший преподаватель кафедры методики преподавания иностранных языков,
Ровенский государственный гуманитарный университет

ИННОВАЦИОННЫЕ МЕТОДЫ ОРГАНИЗАЦИИ ОБУЧЕНИЯ ИНОСТРАННЫХ ЯЗЫКОВ В США

В статье анализируются причины низкого уровня знаний иностранных языков в США, рассматриваются актуальные проблемы повышения качества их преподавания на основе внедрения инновационных методик. Особое внимание уделяется коммуникативному методу и мотивации в процессе обучения. Автор отмечает широкое применение в США Интернет-технологий и основанной на них дистанционной системы обучения – электронная почта, чаты, web-конференции. Сравнительный анализ американского и украинского современного образовательного опыта позволяет сделать вывод, что США демонстрирует значительно высший уровень внедрения инноваций, особенно в применении двуязычия в образовании, а накопленный опыт необходим для его применения в Украине.

Ключевые слова: иностранные языки, обучение, IT-технологии, коммуникативный подход, мотивация, политика в сфере образования, сравнительный анализ, инновационные методы, двуязычие в образовании.

Ludmila Moroz,

Candidate of Philological Sciences (Ph. D.), Professor, Head of the Department of Foreign Languages,
Rivne State University of the Humanities

Svetlana Vasykhevich,

Senior Lecturer of the Department of Teaching Methods of Foreign Languages
Rivne State University of the Humanities

INNOVATIVE METHODS OF THE ORGANIZATION OF TEACHING FOREIGN LANGUAGES IN USA

This article analyzes the reasons for the low level of knowledge of foreign languages in the US, examines the actual problems of improving the quality of their teaching through the introduction of innovative techniques. Particular attention is paid to the communicative method and motivation in the learning process. In the US, the tasks of multicultural education are largely addressed through bilingual education, which helps children to realize their cultural and ethnic identity. It should be remembered that in scientific usage, bilingualism is a concept denoting the knowledge of equally two or more languages. The author notes the widespread use of technologies in the US, such as e-mail, chats, web conferences and a distance learning system based on them. A comparative analysis of the state of affairs in American and Ukrainian education allows the author to conclude that the US has made significant progress in introducing innovations, especially in the application of bilingualism in education, and the experience gained by them can be useful for its application in our country.

In general, the social and pedagogical results of bilingual education are positive. For example, it has been experimentally proved that this method improves the conditions for the successful teaching of students who have limited knowledge of English. Bilinguals turned out to be more inventive, active and dynamic.

Key words: foreign languages, training, IT technologies, communicative approach, motivation, education policy, comparative analysis, innovative methods, bilingualism in education.

Постановка проблеми. Сучасний світ дедалі більше потребує знань іноземних мов. Володіння ними в умовах повсякденного зростання міжнародних економічних, політичних і культурних зв'язків стає нагальною потребою для людей різних

професій. А відтак перед державою одним із пріоритетних завдань є вироблення нових, більш ефективних методів підготовки кадрів, здатних у своїй професійній діяльності здійснювати різні види міжмовної та міжкультурної комунікації.

Аналіз останніх досліджень. Теоретичною проблемою впровадження інноваційних методів, їх адаптації в різних умовах займаються, зокрема, Карамішева Т.В. [3], Китайгородська Г.О. [4], Крюкова О.П. [5], Пассов Є.І. [6], Полат Є.С. [7] та інші.

Мета статті – узагальнити теоретичну основу впровадження й адаптації інноваційних методів організації навчання іноземних мов у нашій країні, послуговуючись освітнім досвідом США.

Актуальність дослідження пояснюється необхідністю застосування найновіших методик навчання іноземної мови як невідмінного атрибута висококваліфікованого фахівця.

Виклад основного матеріалу. Однією з перших спроб подолати недоліки граматико-перекладних і лексико-перекладних методів навчання стала поява аудіолінгвальної методики, у якій перевага надається аудіюванню. Її виникнення пов'язують із посиленням уваги до навчання іноземних мов у США наприкінці 1950-х років. Термін «аудіолінгвальний метод» запропонований у 1964 р професором Нельсоном Бруксом, а власне технологія його застосування полягала у перетворенні процесу навчання з мистецтва у науку, дозволяючи учням / студентам ефективно опанувати іноземною мовою. Новий підхід як методологічна основа діяв у навчальних закладах США і Канади аж до 1980х рр., коли він дедалі частіше зазнавав критики і врешті-решт був витіснений актуальнішими підходами.

Важлива роль у різних комунікативних методиках відводиться іграм та ігровим технологіям. Переважно використовуються т. зв. «рольові ігри», у яких учням пропонується увітати себе в тій чи іншій ролі. Гра як метод навчання іноземної мови стає пріоритетною технологією в роботі з учнями молодшого шкільного віку, адже вони ще не вміють спілкуватися, висловлювати свої думки, обмінюватися враженнями, використовуючи іноземну мову, але вже можуть будувати прості фрази і потребують тренування здобутих теоретичних умінь і навичок. Автори методики Total Physical Response (з'явилася у 1960-х роках в Америці) стверджували, що «людині, яка вивчає мову, необхідна рухова реакція на отриману інформацію: адже маленькі діти завжди реагують на мову дорослих виконанням тієї чи іншої команди. Послуговуючись методикою Total Physical Response, учні повинні були виконувати всілякі команди вчителя, а також брати участь в іграх, які передбачають виконання рухів і дій, пов'язаних з отриманою інформацією. Згодом ця методика зазнала нищівної критики, оскільки учням відводилася пасивна роль – вони не мали можливості здійснювати власну мовну діяльність». [9, с. 293].

Комунікативний метод передбачає руйнування психологічного бар'єру між викладачем та учнем, ефективніше долаання страху перед процесом спілкування. Численні ігрові прийоми викладання: робота «у парах», «у трійках», участь у тематичних дискусіях, організованих за актуальною для учнів / студентів проблематикою – все це дозволяє викладачеві врахувати індивідуальні особливості кожного учасника освітнього процесу, урізноманітнити заняття творчими і цікавими завданнями.

Класичний граматико-перекладний метод навчання орієнтований на наукове дослідження мови: він дає поглиблене розуміння граматичної структури, формує стійкі уміння послуговатися писемною мовою. Проте у 1980-х рр. комунікативна компетенція стала своєрідним символом лінгводидактики. Пріоритетним підходом проголошено вивчення іноземної мови за законами комунікації, адже діяльнісний аспект застосування знань передбачає формування вмінв використовувати «чужу» мову в інтерактивному спілкуванні. Технологічна революція вийшла на етап створення комп'ютерних мереж, що дозволяють використовувати ЕОМ як засіб двостороннього інтерактивного спілкування. Комп'ютери відкрили нові перспективи для навчання іноземних мов, дозволяючи засвоювати теорію і практику безпосередньо через інтерактивне спілкування в Інтернеті. Комп'ютерні мережі створюють умови для виникнення нових видів і форм комунікації, для їх динамічного і широкого поширення. За таких обставин необхідно, щоб студенти у процесі навчання отримували про них найбільш цілісне уявлення. Це особливо важливо для вивчення іноземних мов, зокрема англійської, на яку припадає найбільша частка міжнародної онлайн-комунікації.

Комп'ютерні мережі забезпечують доступ до необмеженої інформації. Для практики навчання іноземних мов це створює величезні можливості: дистанційне навчання можливе в будь-якій точці земної кулі із залученням носіїв мови, комунікація у синхронному / асинхронному режимі через електронну пошту або програми Messenger, Skype, ICQ і т.д. При цьому їх кореспондентами можуть бути як окремі індивіди, так і невелика група, цілий клас або навіть глобальна конференція, що залучає сотні і тисячі людей у різних регіонах.

Реалією нового світу став глобально представлений у «всесвітньому павутинні» гіпертекст, використовуючи який студенти можуть вести пошук будь-якої інформації, отримувати протягом декількох хвилин доступ до будь-яких матеріалів: газетних, журнальних, інших онлайн-публікацій. Великий та унікальний мовний матеріал, що надається Інтернетом, дозволяє значно прискорити процес вивчення мови.

Знання і кваліфікація стають пріоритетними цінностями для людини. Не дивно, що у XXI столітті, добі динамічних змін і ділової зайнятості, дистанційна форма навчання здобуває надзвичайну популярність. Адже вона має цілу низку незаперечних переваг: гнучкий індивідуальний графік роботи, а, отже, можливість вивчати іноземну мову в будь-який зручний для суб'єкта час, постійний контроль успішності, чітко здійснюваний за допомогою спеціальних комп'ютерних програм у будь-якому місці країни чи світу. У США, наприклад, діє проєкт дистанційної освіти AJA (American Junior Academy), в якому бере участь ряд коледжів, університетів, державних і приватних шкіл. Мета проєкту полягає в тому, що дітям різних країн надається можливість заочно навчатися в американській школі і готуватися до вступу в американський університет. Крім звичайних шкільних дисциплін, навчальними планами передбачені комп'ютерні уроки англійської мови. AJA пропонує домашні мультимедіакурси інтенсивного змісту з високим ступенем інтерактивності і розвиненими засобами роботи зі звуком. Всі зазначені програми розроблені у США, але вони представлені й на українському ринку.

Зараз вже всі розуміють, що Інтернет забезпечує унікальні можливості для вивчення іноземних мов: він дозволяє користуватися автентичними текстами, слухати і спілкуватися з носіями мови, тобто створює природне мовне середовище. Провідну роль у навчанні відіграють не заучування тих чи інших основ, правил і положень дисципліни, а засвоєння різних видів і способів мовної діяльності – говоріння, аудіювання, читання, письма, реферування, анутовання, виконання тестів, презентацій у Power Point і т.д. При цьому освітня програма повинна укладатися таким чином, щоб студенти могли знайомитися з

культурою тієї країни, мова якої вивчається, розвивати здатність до міжкультурної взаємодії. Інтернет став найважливішим фактором безперервної освіти, оскільки з його допомогою можна в будь-який момент, не виходячи з дому або перебуваючи в будь-якій точці землі, де є зв'язок, оновлювати свої знання або здобувати додаткову освіту, відвідувати уроки іноземної мови у віртуальних школах. Internet-технології допомагають відтворювати реальну атмосферу класних / аудиторних занять у зручний для суб'єкта час і в заданому темпі. Подібний вид навчання e-learning, тобто навчання за допомогою електронних носіїв інформації, широко практикується в усьому світі. Весь процес навчання в подібній віртуальній школі побудований у режимі on-line. При цьому розробники намагаються враховувати всі необхідні вимоги до курсу вивчення англійської мови у дистанційній формі:

- створення проекту на базі сучасних Internet-технологій;
- використання мультимедійних можливостей комп'ютера;
- залучення навчальних матеріалів, створених носіями мови, та забезпечення можливості спілкування учня з викладачем незалежно від місця їх знаходження і різниці в часі;
- організація віртуальних класів для учнів з відвідуванням уроків викладачем у реальному часі [11].

У сучасному викладанні іноземних мов дедалі активніше використовуються сервіси Веб 2.0 (Web 2.0). Під Веб 2.0 розуміють комплексний підхід до організації, реалізації та підтримки Web-ресурсів. Звернемося до розгляду основних Web-ресурсів, що ними послуговуються при викладанні та вивченні іноземних мов. Блог (англ. Blog, від «web log», «мережевий журнал або щоденник подій») – веб-сайт, основний зміст якого представляють регулярно доповнювані текстові публікації, зображення або мультимедіа. Людей, які ведуть блог, називають блогерами. Сукупність усіх блогів Мережі прийнято називати блогосферою. Використання блогів у процесі навчання має свої переваги:

1. Допомагає учням стати експертами в конкретній галузі знань. Щоб знайти інформацію, яку можна використовувати в Інтернет-щоденнику (прокоментувати, розкритикувати, процитувати), автори блогів відвідують безліч сайтів з певної тематики.

2. Підсилює інтерес до процесу навчання. Новизна технологій – один із мотивуючих факторів у навчанні. Учні самі керують процесом свого навчання, займаючись активним пошуком інформації.

3. Відкриває нові можливості для роботи у класі та за його межами. Ведення блогу дозволяє кожному учневі взяти участь у дискусії. Популярністю в Інтернеті користуються такі масові блог-платформи:

- Blogger <https://www.blogger.com/start>
- Wordpress <http://www.wordpress.com>
- MySpace <http://www.myspace.com/>
- Facebook <http://www.facebook.com/>

Twitter (від англ. Twit – «щебетати», «базікати») – інтернет-сайт, що являє собою систему мікроблогів, які дозволяють користувачам відправляти короткі текстові замітки (до 140 символів), використовуючи веб-інтерфейс, SMS, служби миттєвих повідомлень. Завдяки сайту Twitter в Інтернеті з'явився новий спосіб спілкування «твітінг» (від англ. Twitting). Сайт Twitter може бути використаний у навчанні писемній мові, щоб допомогати студенту фокусуватися на вмінні писати грамотно і коротко. Учні можуть читати, що пишуть інші, а також брати участь в twitter-дискусіях [11].

Веб-квест (англ. WebQuest / webquest) у педагогіці – проблемне завдання з елементами ролівої гри, для виконання якого використовуються інформаційні ресурси Інтернету. Взагалі, Quest у перекладі з англійської мови – це тривалий цілеспрямований пошук, який може бути пов'язаний з пригодами або грою. В Інтернет цей термін прийшов для позначення одного з різновидів комп'ютерних ігор. Веб-квест як навчальне завдання був розроблений двома американськими вченими Берні Доджем і Томом Марчем усередині 1990 років. Тематика веб-квестів характеризується широтою галузевого охоплення, а проблемні завдання – різним ступенем складності. Результати виконаної роботи оформлюються у формі усного виступу, комп'ютерної презентації, есе, веб-сторінки і т.п. Використання веб-квестів та інших завдань на основі ресурсів Інтернету для вивчення іноземної мови вимагає від учнів / студентів відповідного рівня володіння цією мовою для роботи з автентичними ресурсами. У зв'язку з цим ефективна інтеграція веб-квестів у процес навчання можлива у тих випадках, коли веб-квест передбачається як творче завдання, котре завершує вивчення будь-якої теми і супроводжується тренувальними лексико-граматичними вправами [2].

Підкастинг (англ. Podcasting, від iPod і англ. Broadcasting – повсюдне, широкоформатне мовлення) – процес створення і поширення підкастів, тобто звукових або відеопрограм, у Всесвітній мережі. Як правило, підкасти мають певну тематику і періодичність видання. Новим у системі підкастингу є те, що первинну інформацію не потрібно завантажувати з сайту окремо і постійно контролювати, чи з'явилося щось нове на сайті. Замість цього користувач може безкоштовно оформити підписку, а відгоді автоматично отримувати нову інформацію на свій комп'ютер або MP3-плеєр. Для цього потрібно завантажити відповідне програмне забезпечення, наприклад iTunes або Juice, яке буде регулярно перевіряти сайти і завантажувати нові аудіо- або відеофайли на комп'ютер / MP3-плеєр.

Skype – це програма, що використовується для двохстороннього аудіо- та відеозв'язку між абонентами або завантаження нових аудіо- та відеофайлів на комп'ютер / MP3-плеєр. За допомогою програми Skype можна здійснювати спілкування (чат, голос, відео) між абонентами, що знаходяться в будь-якій точці світу, пересилати файли будь-якого обсягу з максимально можливою швидкістю, організувати і проводити телефонні конференції з декількома співрозмовниками. Останнім часом програма Skype активно використовується в освіті для здійснення зв'язку між учнями, які перебувають на тій чи іншій відстані один від одного. Комунікація учасників може проходити у формі голосового чату. За наявності інтернет-камери, суб'єкти процесу можуть бачити один одного під час спілкування [8, с. 12 – 13].

YouTube – сервіс, що надає послуги з розміщення відеоматеріалів.

Google Maps – набір додатків, побудованих на основі безкоштовного картографічного сервісу і технологій, які надає компанія Google. Зроблені цією компанією карти і супутникові знімки дають учням / студентам можливість віртуально відвідати будь-яке місце світу під час занять, прокласти маршрут або провести віртуальну екскурсію.

Однак, говорячи про нові можливості, які відкриває перед нами та чи інша інновація, треба зауважити, що не завжди і не у всіх вона викликає позитивні оцінки або асоціації. Почнемо з того, що сам термін «інновація» прийшов в освіту зі сфери економіки. Там він був нерозривно пов'язаний з поняттям прибутку, а критерієм ефективності інновації служила та додаткова фінансова вигода, яка виникала в результаті появи нового продукту або сервісу.

В освітньому процесі результат від нововведення виявляється не настільки швидко та відчутно, оскільки його продуктом є людина, інтелектуальний рівень і професійні якості якої оцінюються досить умовно, за допомогою критеріїв, що не мають точного фінансового еквіваленту.

Уважне і всебічне вивчення і критичне запозичення освітніх технологій, що виправдали себе в зарубіжній практиці, може виявитися ефективним у використанні в сучасному українському просторі. Це стосується розгляду прогресивного досвіду США у застосуванні найсучасніших Інтернет-ресурсів для опанування навчальних курсів. Хоча в самій країні та за її межами американська система освіти вважається однією з найбільш передових, уряд США визнав за необхідне розпочати її масштабне реформування. Щодо нинішнього стану вивчення іноземних мов, то варто згадати один із жартів, який побутує серед американців:

В.: Навіщо придумали іноземні мови?

О.: Щоб люди могли говорити про американців за їх спинами.

Наше дослідження не позбавлене суб'єктивних оцінок. Описані дані дозволяють зробити такі **висновки**: в Україні і США на сьогодні є цілий ряд загальних, іноді дуже схожих проблем, які потребують невідкладного вирішення – підвищення в учнів /студентів мотивації до оволодіння іноземними мовами, розробка та застосування прогресивних педагогічних методик, які відповідають потребам і вимогам сучасності. Зауважимо, що через низку причин у США інноваційний підхід до методів навчання іноземних мов відрізняється більш широким розмаїттям технологічних прийомів та інтенсивністю, ніж в Україні.

Перспективи подальшого дослідження вбачаємо в тому, що американський досвід білінгвальної освіти є особливо корисним у сучасних українських умовах. Активне налагодження міжнародної співпраці з науковими установами, з окремими носіями мови сприяє забезпеченню ефективного освітнього процесу, більш продуктивному оволодінню мовленням і граматику іноземної мови через безпосереднє занурення суб'єктів освітнього процесу у «живе» спілкування і створення природного середовища функціонування мов. Для українських викладачів така практика необхідна як для обміну досвідом, так і підвищення особистої фахової кваліфікації.

Література:

1. Бех П.О. Концепція викладання іноземних мов в Україні / П.О.Бех, Л.В.Биркун // Іноземні мови. – 2007. – № 2. – С.3 – 8
2. Веб-квести // Лабораторія прикладної лінгвістики і інформаційних освітніх технологій. Інститут дистанційного освіти. Новосибирский государственный технический университет, 2003 – 2017 [Електр. ресурс]. – Режим доступу: <http://www.itlt.edu.nstu.ru/webquest.php> – Заголовок з екрана. – Мова рос.
3. Карамышева, Т.В. Изучение иностранных языков с помощью компьютера: в вопросах и ответах / Т.В. Карамышева – СПб: Астрель-СПб, 2009. – 126 с.
4. Китайгородская Г.А. Методические основы интенсивного обучения иностранным языкам / Г.А. Китайгородская. – М.: Изд. МГУ, 1986. – 210 с.
5. Крюкова О. П. Самостоятельное изучение иностранного языка в компьютерной среде (на примере английского языка) / О.П. Крюкова. – М: Логос, 2008. – 168с.
6. Пассов Е. И. Коммуникативное иноязычное образование. Концепция развития индивидуальности в диалоге культур / Е.И. Пассов. – Липецк: ЛГПИ – РЦИО, 2009. – 64с.
7. Полат Е. С. Интернет на уроках иностранного языка / Е.С. Полат // Иностранные языки в школе. – 2008. – № 3. – С.14.
8. Смирнов Ф.О. Интернет-общение на английском и русском языках: опыт лингвокультурного сопоставления / Ф.О. Смирнов. – Ярославль: ЯрГУ, 2008. – 90 с
9. Asher, J. J. The Strategy of the Total Physical Response: An Application to Learning Russian / J. J. Asher // International Review of Applied Linguistics in Language Teaching. – 1965. – Vol.3, Issue 4. – P.291-300.
10. Bryson B. The Mother Tongue: English and How it Got that Way / B. Bryson. – N. Y.: Perennial, 2001. – 98 p.
11. No Child Left Behind ACT of 2002 (NCLB) [Електр. ресурс] // <http://usliberals.about.com/od/education/i/NCLBProsCons.htm>. – Заголовок з екрана. – Мова англ.